

Rejski programi s poudarkom na seleksijskih ciljih v čebelarstvu

Peter KOZMUS,
Čebelarstva zveza Slovenije

Selekcija - odbira včasih...

Čebelarji so včasih čebelarili v panjih z nepremičnim satjem (kranjčiči)

- Izločali so napadalne družine.
- Tehnologija pridelave medu je bila drugačna (stiskanje medu)
- S tem načinom čebelarjenja so opravljali selekcijo oz. odbiro

↓

Posledično je kranjska čebela danes v primerjavi z ostalimi podvrstami prepoznana kot:

MIRNA in ROJIVA

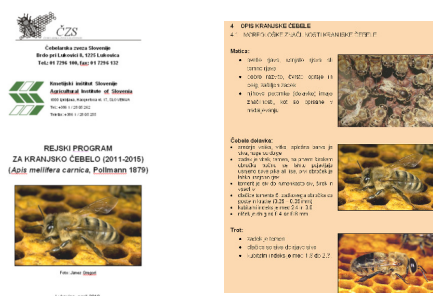

Odbiro – selekcijo so čebelarji opravljali neorganizirano.

REJSKI PROGRAM ZA KRANJSKO ČEBELO (2011-2015) (*Apis mellifera carnica*, Pollmann 1879)

V Sloveniji imamo sprejet rejski program, v katerem smo natančno zapisali lastnosti kranjske čebele si zastavili rejske cilje in določili selekcijski program.

Rejski program je dosegljiv na spletni strani ČZS:
<http://czs.si/content/A11>

Rejski cilji za kranjsko čebelo

↓
Ohranjanje K. Č.

↓
Selekcija K. Č.

1. ohraniti poseljenost čebeljih družin po vsej Sloveniji,
2. čebelariti z minimalno 150.000 čebeljimi družinami,
3. ohraniti pasemsko čistost kranjske čebele,
4. ohraniti genetsko raznolikost,
5. zmanjšati zimske izgube čebeljih družin.

Rejski cilji za kranjsko čebelo

Ohranjanje K. Č.

Selekcija K. Č.

- 6. ohraniti mirnost čebel na isti ravni ob povečanem donosu medu,
- 7. zmanjšati rojivost ob povečani živalnosti in številčnosti čebel v panju,
- 8. povečati donose medu na panj.

Rejski cilj	Izhodiščno leto 2010	Leto 2015	Dolgoročni rejski cilj
Mirnost čebel	3,22	3,27	3,27
Rojivost čebel	2,94	3,15	3,17
Donosnost medu	25,1 kg	27,5 kg	30 kg

SELEKCIJSKI PROGRAM ZA KRANJSKO ČEBELO

(iz potrjenega rejskega programa)

- osnovna odbira
- odbira in vzrejno delo na odobrenih vzrejališčih čebeljih matic in plemenilnih postajah
- razvojno delo v smeri izboljševanja genetske vrednosti kranjske čebele

Delovna komisija pri odbiri čebeljih družin za matičarje

Obseg živali vključenih v rejski program

- Vsi vzrejevalci matic
 - pogodba
- vsi čebelarji na ozemlju RS?
 - podpisovanje izjav

Rejski program za krmajsko čebelo, *Apis mellifera carnica*, Pollmann 1879

Ime prijavitelja: _____
Ime prijavitelja: _____

IZJAVA
o vključitvi čebeljih družin v izvajanje rejskega programa

Ime prijavitelja: _____
Številka: _____
Mesto: _____
FAX: _____

izjavljajo, da bodo vključeni v izvajanje rejskega programa, ki ga izvaja: Čebelarstva zveza Slovenije kot članica rejske organizacije za krmajsko čebelo.

Število čebeljih družin: _____

Čebelarstvo: _____
Ime čebelarja: _____

 ČZS
Čebelarstva zveza Slovenije
Javna svetovalna služba v čebelarstvu
Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica

Ime primark ter. svetovalca: _____

Ime primark čebelarja: _____

OBRAZEC A: SVETOVANJE IZ PODROČJA OSNOVNE ODBIRE V ČEBELARSTVU

(Rejski program za krmajsko čebelo, *Apis mellifera carnica*, Pollmann 1879)

Ugotovitve (Označite z X)			
1.	Število družin?	do 10 do 20	do 40 nad 40
2.	Ali čebelar prepoznava čebele z rumenimi obročki na zadku?	da	ne
3.	Ali čebelar skrbi za populacijo trotov na svojem čebelarstvu? Če DA, na kakšen način?	da	ne
4.	Ali se v čebeljih družinah pojavljajo čebele z rumenimi obročki na zadku?	izrezovanje trotovine	vzreja trotov iz odbranih družin
		ne	v posameznih družinah
5.	Odstotek zamenjanih matic v preteklem letu?	v pretežini družinah	v skoraj vseh družinah
		do 10 % do 30 %	do 50 % več kot 50 %
6.	Lastna vzreja matic		
	Ali čebelar načrtno vzreja matice	da	ne
a)	Če DA, odstotek lastno vzrejenih matic za menjavo?	do 10 % do 30 %	do 50 % več kot 50 %
b)	Način vzreje matic.	iz odbranih družin	naključno iz rojevih matičnikov
		s prislilnimi matičniki	ostalo _____
c)	Kriteriji na podlagi katerih se čebelar odloči za zamenjavo matic? (raščirajte od 5 najpomembnejše, proti 1 nepomembno)	mimost/ agresivnost	slab razvoj
		rojivost	rumeno obarvanost obročkov zadka
		slab donos među	ostalo _____

Posebne ugotovitve terenskega svetovalca: _____

Čebelar s svojim podpisom potrjuje, da je terenski svetovalec pri njemu opravil nalogo svetovanja o osnovni odbiri v čebelarstvu, in sicer na lokaciji _____ dne _____ od _____ ure do _____ ure. Navedbe v obrazcu je čebelar videl in razumel.

Podpis čebelarja: _____

Podpis ter. svetovalca: _____

OSNOVNA ODBIRA

1. Odbira matic glede na obarvanost prvega in drugega obročka na zadku delavk.
2. Neobvezno
 - Odbira na mirnost (neagresivnost) čebelje družine
 - Odbira na zmanjšano rojivost ob povečani živalnosti čebel v panju,
 - Odbira na večji donos na panju...

Pomoč pri osnovni odbiri

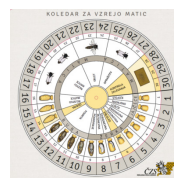
- **Terenski svetovalci** Javne svetovalne službe v čebelarstvu čebelarjem nudijo pomoč pri osnovni odbiri.
- Pregledniki po dogovoru s čebelarjem **pregledajo** izvajanje osnovne odbire, **svetujejo** čebelarju glede ocenjevanja in vpisovanja lastnosti družin.
- Skupaj izpolnita obrazec o izvajanju osnovne odbire.

Zakaj ohranjati kranjsko čebelo?

- Ker čebelarimo na izvornem območju kranjske sivke.
- Ker se je KČ v tisočletjih najbolj prilagodila na klimatske in pašne razmere pri nas.
- Ker ima številne cenjene etološke lastnosti po katerih je znana in cenjena po vsem svetu.
- Ker smo se k temu zavezali v pristopnih pogajanjih k EU...

Kako do kvalitetne matice

- Dober vzrejni material
- Primerna tehnologija vzreje
- Dober, čebelar - vzrejevalec

Matica

Je mati vseh članov družine.

Na svoje potomce prenaša vse ključne lastnosti:

- Morfološke lastnosti
 - barva obročkov,
 - kubitalni indeks...
- Etološke lastnosti:
 - mirnost
 - nagnjenje k rojenju
 - gradilno nagnenje
 - pridelek medu...
- Ostale lastnosti
 - odpornost na bolezni...

Mirnost

Po mednarodno sprejetih kriterijih se ta lastnost ocenjuje v stopnjah od 1 do 4. Ocenjuje se večkrat letno, priporočljivo je vsakokratno ocenjevanje ko odpiramo panj. Na koncu sezone v evidenčni list vnesemo izračunano povprečno vrednost.

1. čebele so zelo napadalne,
2. čebele so občasno zmerno napadalne,
3. čebele so mirne,
4. čebele so zelo mirne.

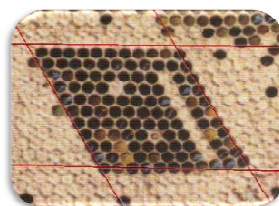
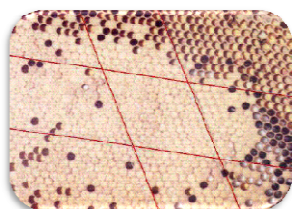
Sedenje na satju

Poleg mirnosti je pomembna lastnost tudi obnašanje čebel na satju. Za oceno te lastnosti je priporočljivo, da čebelar ocenjuje mirnost sedenja čebel na pokriti zalegi. Priporočljivo je večkratno ocenjevanje lastnosti v vsakem letu. Ločimo štiri stopnje mirnosti sedenja:

- 1.čebele se zbirajo v gruče na robovih sata ali ga zapuščajo,
- 2.čebele se hitro premikajo po zalegi in jo tudi zapuščajo,
- 3.čebele se premikajo po zalegi,
- 4.čebele mirno sedijo na zalegi.

Čistilna sposobnost (čistilni nagon)

- Iz vsake družine, ki jo želimo testirati, se vzame sat s pokrito zalego. Starost zalege je 14 dni (stadij bube z rožnatimi očmi).
 - Preštejemo odkrite celice pred perforacijo.
 - Preštejemo število neočiščenih celic

Hvala za pozornost!

dr. Peter KOZMUS,
Strokovni vodja RP

Čebelarska zveza Slovenije
Brdo pri Lukovici 8, Lukovica
tel: 00 386 1 72 96 116
fax: 00 386 1 72 69 132
Gsm: 00 386 41 352 997
e-mail: peter.kozmus@czs.si

